

SÁMEDIGGI

Sámediggi
Ávjovárgeaidnu 50
9730 Kárášjohka

+ 47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Arkiivaáššennr. 25/6345

Ášši

051/25

Gos

Sámedikki dievasčoahkkin

Goas

02.12.2025-05.12.2025

Sámedikki dievasčoahkkin - 051/25

Evttohus 1 - Áirras Per Mathis Oskal (SA/SB)

Jahkásaš boazodoalloášši, nannet rolla ja ipmárdusa

Duogáš

Boazodoallošiehtadus lea jahkásaš šiehtadus gaskal Stáhta ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi (NBR), nu movt Boazodoalu válđošiehtadusas čuožžu 1993 rájes. Sámediggi sáhtta cealkit iežas oaivila ja searvat šiehtadallamiidda áicirollas.

Sámediggi lea juohke jagi buktán ovttá ášši boazodoallošiehtadussii, ovdal go šiehtadusat álget. Dákkár ášši lea čielggadan Sámedikki politihkalaš vuoruhemiid, muhto dat lea maid sehken dan rolla mii Sámedikkis galgá leat politihkalaš orgánan ja NBR rolla šiehtadusbeallin. Sámedikkis orru leamen ovttaoaivilvuotta heaitit detáljaid stivremis, buktigoahtit bajit dási politihka, ja dainna lágiin atnit árvvus sin geat leat biddjon šiehtadallat.

Sámediggi berre nannet iežas rolla politihkalaš aktevran, ja berre máhttit geahččat boazoealáhuspolitihka viidát ja oppalaččat. Dainna lágiin sáhtta ealáhus buorebut diehtit mii boahtá, ja dainna lágiin Sámediggi maid atná árvvus ealáhusa ja sin geat leat šiehtadusbeallin.

Árvvoštallan

Sámediggi ii leat šiehtadusbealli boazodoallošiehtadusain. Danne Sámediggi berre buktit dákkáraš veahki:

Čilget Sámedikki bajitdási mihttomeriid, ja čájehit guđe politihkalaš guvlui boazoealáhus galggašii ovdánit

li čatnat, iige viggat stivret šiehtadusbeali NBR

Ovddalgihtii čilget, vai Stáhta ja NBR dihtet mii Sámedikkis boahtá

Sámedikkis galggašii jahkásaš, oppalaš boazodoalloášši, seammalágan go dat jahkásaš guolástusášši. Dat livččii dássidit ja buori vuođuin hábmen Sámedikki politihka ja vuhtii váldán Sámedikki rolla politihkalaš ovddasteaddji

orgánan. Dákkár ášši čohkkešii Sámedikki politihkalaš árvvoštallamiid ja čilgešii boazoealáhusa oppalaš dili ja hástalusaid, ja čájehivččii guđe guvlui Sámediggi galgá bargat.

Go dákkár jahkásaš ášši mearriduvvo, de šiehtadusbealit oahpásmuvvet Sámedikki politihkalaš áigumušaide, iige Sámediggi dárbbas boahtit šiehtadallamiidda “goalmmát” šiehtadusbeallin. Buot šiehtadusbeliid rollat livčče de šaddan čielgaseabbon ja šiehtadallamat šattaše čorgadeabbon boazodollui.

Mearrádusevttohus

Sámediggi ávžžuha ahte Sámediggeráđdi árvvoštalašii ovddidit jahkásaš, oppalaš boazoealáhusášši dievasčoahkkima. Ášši sáhtášii leat seammalágan go Sámedikki jahkásaš guolástusášši. Sámediggeráđdi galggašii soabadit NBR:in goas ášši heive bidjat dievasčoahkkimii; njukčamánus vai geassemánus. Jahkásaš boazoealáhusášši galggašii politihkalaččat ja oppalaččat árvvoštallat olles boazoealáhusa dili ja čilget makkár bajitdási mihttomearit ja vuoruheamit Sámedikkis leat boazoealáhuspolitihkas. Sámedikki mearrádus dákkáraš jahkásaš boazoealáhusáššis šattašii dovddusin buohkaide, ja livččii vuodđun šiehtadusain, iige livččii seaguhan iežas njuolga NBR ja Stáhta šiehtadallamiidda.

Evttohus 2 - Áirras Knut Wingstad (NORD)

Rádjaáidi Omasvuotna ja Báhcavuotna

Davvikalohta álbmot bidjá vuodđun ahte juohke mearrádus mas leat váikkuhusat areálageavaheapmái galget dahkkot máhtu, mielváikkuheami ja ollisvuoda vuodul. Danin galgá Sámediggi ocalit dokumentašuvnna, gulahallama ja váikkuhusčielggadeami ovdal go vejolaččat sáhtta ruossaáiddiide sáhtta addit lobi.

Mediaid bokte lea Davvikalohtaálbmot ožžon diehtit plánaid birra cegget ruossaáiddi guovllus gaskal Omasvuona ja Báhcavuona. Boazodoallu lea vuolggahan proševtta sirren dihte siidaguovlluid ja hehttet masttadeami bohccuin.

Ásaheapmi sáhtta buktit váikkuhusaid dábálaš johtolakhkii, olgunastineallimii, eananeaiggádiidda, báikkálaš ealáhusovdáneapmái, árbevirolaš meahccegeavaheapmái, luondduvalljivuhtii ja eará ealáhusaide. Doaibmabidju sáhtta maiddá váikkuhit boazodoalu ja eará guovllu geavaheddjiid gaskavuhtii.

Davvikalohtaálbmoga mielas lea mearrideaddji váldit mielde báikegoddi ja eará sámi geavaheddjiid ja gullat sin oaiviliid.

Lea eahpečielggas man muddui báikegoddi, eananeaiggádat ja eará geavaheaddjioavkkut leat mielde proseassas. Dákkár lágan ruossaáiddi ii sáhte meannudit nu ahte ii čadat viiddis ja duohta mielváikkuheami daiguin geaidda dát guoská. Davvikalohtaálbmoga mielas váilu maid ollislaš bajilgovva das makkár váikkuhusaid doaibmabidju sáhtta dagahit guohtungeavaheapmái, fuodđuid johtaleapmái, olgunastingeavaheapmái ja eará dilálašvuodaide guovllus. Dákkár bajilgovva dárbbášuvvo vai Sámediggeráđdi galgá sáhttit áimmahuššat buot sámi beroštumiid buori lági mielde..

Davvikalohtaálbmot oaivvilda luonddu lea oktasašbuorri man ollugat geavahit, ja proseassa ferte giedahallat eanet joavkkuid beroštumiid, ii dušše ovttá ealáhusa. Daningo guovlu guoská sihke Omasvuona ja Báhcavuona suohkanii, de dárbbášuvvo oktiieivehuvvon ja ovttastahtton proseassa suohkaniid gaskkas, ja Davvikalohtaálbmot oaivvilda ahte Sámediggeráđdi ferte váikkuhit dasa.

Ággi badjel leat leamaš gealddut guovllus gaskal iešguđet geavaheaddjioavkkuid. Davvikalohtaálbmot oaivvilda danin ahte proseassa ruossaáiddi ektui galgá giedahallat nu lágiid ahte nannet luohtámuša gaskal geavaheddjiid ja eastada šaddamis vel eanet riiddu.

Davvikalohtaálbmot ávžžuha sámediggeráđi searvat ruossaáiddi prosessii gaskal Omasvuona ja Báhcavuona, ja váikkuhit sihkarastime ahte guoskkahuvvon báikegottit, eananeaiggádat ja eará sámi geavaheaddjit váldojit fárrui buori ja rabas vugiin.

Proseassa ferte viežžat dárbblaš árvoštallamiid das mot doaibmabidju sáhtá váikkuhit lundui, fuođđuide, olgunastineallimii, árbevirolaš meahccegeavaheapmái ja eará sámi beroštumiide guovllus ovdal go loahpalaš mearrádus dahkko.

Proseassa galgá maiddá láhčit dili gulahallamii gaskal boazodoalu ja eará geavaheaddjiid vai sáhtá hukset luohttámuša gaskaneaset ja eastadit riiddu.

Loahpas ávžžuha Davvikalohttaálbmot sámediggerádi diedihit dievasčoahkkimii go gulahallanproseassa ja árvoštallamat leat dahkkon.

Evttohus 3 - Árras Øyvind Lindbäck

Ovtadássas sámi geavaheapmi suodjalanguovlluin

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta lea álggahan konsultašuvnnaid njuolggadusaid ráhkadeamis dan birra movt sámi kulturdoaimmaheami vuhtiiváldin galgá deattuhuvvot suodjalanláhkaásahusain. Sámediggi ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi leat bovdejuvvon oasálašžan dain konsultašuvnnain.

Nordkalottfolket mielas lea dát bargu dehálaš, ja áigu seammás deattuhit ahte suodjalanguovlluid geavaheapmi lea ollu viidát go dušše boazodoalu geavaheapmi. Sámi dáloniidda, nugo guolásteddiide, bivdiide, muorječoggiiide, meahccegeavaheddiide ja ealáhusdoaimmaheddiide, ja muđui báikkálaš álbmogii, maiddá njuolga váikkuha dat, movt dakkár láhkaásahusat ráhkaduvvojit ja adnojuvvojit.

Go dušše Sámediggi ja NBR leat bovdejuvvon oasálašžan, de lea sámediggerádis erenoamáš ovddasvástádus ovddidit daid dárbbuid ja vásáhusaid mat muđui sámi ja báikkálaš meahccegeavaheamis leat, nu ahte láhkaásahusat ja daid geavaheapmi speadjalastá viiddis sámi luondugeavaheami – iige dušše ovtta ealáhusa.

Nordkalottfolket oaivvilda ahte Dálkkádat- ja birasdepartemeanttas ferte leat viiddis máhttovuoddu suodjalanguovlluid sámi geavaheami birra ovdalgo sáhttet joatkit konsultašuvnnaid. Dál lea eanas dušše boazodoalu geavaheapmi dokumenterejuvvon ja nannejuvvon, ja sámi dáloniid geavaheapmi, nugo guolásteddiid, bivdiid, murjeddiid ja báikkálaš ealáhuseallima geavaheapmi, lea unnán vuhtiiváldojuvvon.

Nordkalottfolket ávžžuha dan dihte sámediggerádi bivdit departemeantta kártet guoskevaš guovlluid oppalaš sámi geavaheami vai láhkaásahusain lea dásseis ja ovddasteaddji vuoddu ovdalgo konsultašuvnnat álget.

Dakkár bargu lea rievtti mielde dásseárvvu birra. Visot sámi meahccegeavaheapmi galgá dohkkehuvvot ja deattuhuvvot rievttalaččat. Suodjalanguovlluid njuolggadusaid hábmedettiin ii galgga oktage joavku báhcit olggobeallái – ii boares dáhpin, iige váilevaš máhtu dihte. Nordkalottfolket vuordá ahte sihke departemeanta ja sámediggeráđi sihkkarastet ahte olles sámi kulturdoaimmaheapmi duođas vuhtiiváldojuvvo.

Evttohus 4 - Árras Vibeke Larsen (NORD)

Mánát ja váhnemat ohppet sámegiela ovttas

Sámegielat dárbbášit ahte mii rekrutteret eanet geavaheddiid, erenoamážit dakkár guovlluin gos giella lea rašši. Dakkár guovlluin leat unnán lunddolaš giellaarenat, ja ollu mánáin ii leat vejolašvuohta gullat ja atnit giela beaivválaš eallimis, vaikko mánáin lea ge sámegieloahpahuš. Jus sámegielat galget seailut ja nannejuvvo, de fertet mii hukset eanet arenaid gos beassá atnit giela – maiddá olggobealde mánáidgárddiid ja skuvllaid.

Okta dain deháleamos arenain maid mii sáhttit hukset, leat ruovttut. Go váhnemat ja mánát ohppet sámegiela fárrolaga, de ráhkaduvvo sámegielat biras mánáin, mii lea birra jándora. Dat addá buoret giellabohtosiid, rábmáivuoda ja oadjebasvuoda, ja addá bearrašii oktasaš giellaloktema.

Nordkalottfolket bivdá sámediggerádi geahčadit prográmma mas mánát ja váhnemat sáhttet fárrolaga oahppat sámegiela, ja erenoamážit deattuhit guovlluid gos giella lea rašši. Áigumuš lea dahkat ruovttu aktiiva ja ealli sámi giellaarenan, gos bearaš oažžu ekonomalaš doarjaga, materiála ja čuovvuleami, mii dahká vejolažžan sámástit beaivválaččat.

Evttohus 5 - Áirras Sandra Márjá West (NSR)

Sámi mánáidgárdi Moskaluovttas

Moskaluokta lea mearrasámi gilli Romssa suohkanis. Moskaluovtta ovddidansearvi (Lakselvbukt utviklingslag) lea bivdán Romssa suohkana dahkat Moskaluovtta mánáidgárddi ja skuvlla sámegiel mánáidgárdin ja skuvlan. NSR doarju Moskaluovtta ovddidansearvi evttohusa, ja oaivvilda ahte sámi mánáidgárddi ja skuvlla ángiruššan lea dehálaš go galgá sámegiela ja sámi kultuvrra ealáskahttit ja nannet guovllus.

NSR bivdá sámediggerádi čuovvulit dán vuolgaheami Romssa suohkaniin, mii eaiggádušša mánáidgárddi ja skuvlla. Skuvllas ja mánáidgárddis lea buorre ovttasbargu Gáisi giellaguovddážiin, ja dáinna bargguin sáhttá ain viidáseappot bargat. NSR mielas lea buorre ahte Moskauona, mii lea dehálaš mearrasámi guovlu, mánáid oahpahus sámegielas ja kultuvrras nannejuvvo.

Evttohus 6 - Áirras Heidi Persdatter Greiner Haaker (AP/BB)

Siellaga joatkkaskuvla sámegiela resursaskuvlan Gaska-Romssas

Lea boahtán báikkálaš iniciatiiva árvvoštallat Siellaga joatkkaskuvlla sámegieloahpahusa resursaskuvlan Gaska-Romssas. Skuvllas lea ovdal leamaš sámegiella válljenfágan, ja čujuhuvvo dasa ahte ollu oahppit guovllus háliidit oahppofálaldaga sámi gielas ja kultuvrras.

Mánga suohkana guovllus dorjot vuolgaheami, earret eará Loabát, Beardu, Divrrát, Ráisavuotna ja Siellat. Lea ovddiduvvon dárbu nannet fágabirrása, dárbu fysalaš oahpahussii, ja oktasaš arena sámegiela, sámi kultuvrra ja duoji váste guovllus.

Skuvla lea ieš čájehan beroštumi dása, jus fal leat dárbbášlaš resurssat.

Sámediggi bivdá sámediggerádi álggahit proseassa geahčadit vejolašvuodaid addit Siellaga joatkkaskuvlii sámegieloahpahusa resursaskuvladoaimma Gaska-Romssas. Čielggadeapmi galggašii dahkkojuvvot ovttas Romssa fylkkasuohkaniin ja guoskevaš suohkaniiguin, dainna mihtuin ahte álggahit dakkár fálaldaga 2026 čavčča.

Evttohus 7 - Áirras Knut Einar Kristiansen (NORD)

Mearraresursalága gáibádus duodas deattuhit sámi geavaheami

Protokoll fra konsultasjon med Sametinget - reguleringsmøtet 2025 čalmmustahtá muhtin duodalaš hástalusaid:

Sámediggi orru dohkkeheame ahte stáhta hupmá sierraortnegiid, nugo riddoguolástaneari birra, dego ahte dat livččii čuovvume Mearraresursalága (§ 11, 6. lađđasa) gáibádusa **bidjat mearkkašuhhti deattu sámi geavaheapmái**. Dat duodas heajuda mearrasámi vuoigatvuodaid.

Sierraortnegat ja dat, ahte duodas deattuhit sámi geavaheami, eai leat seamma ášši. Sierraortnegat leat konkrehta, politihkalaš ortnegat – ovdamearkka dihte riddoguolástaneari, 15-mehterrádji dahje rekrutterendoaimmat. Daid sáhttá rievdadit, muddet dahje sihkkut jagis jahkái. Dat leat váikkuhangaskaoamit, eaige vuoigatvuodát.

Dat, ahte bidjat mearkkašuhtti deattu sámi geavaheapmái, lea ges rievttálaš geatnegasvuohta Mearraresursalága § 11, 6. láddasa mielde. Dat gusto *buot* muddemiin – sihke eriid, searvama, reaidduid, guovlohálddašeami ja beassannjuolggadusaid oktavuodas. Dat ii leat doaibmabidju; dat lea geatnegasvuohta maid Stáhta ferte duođastit ja čilget.

Riddoguolástanearri ii iešalddis vuhtiiváldde sámi geavaheami duohta deattuheami. Muhto dađi bahábut lea bahá ahte mii dohkkehit dan, ahte ovttaskas doaibma buhte olles rievttálaš árvvoštallangeatnegasvuođa go sámediggeráđđi ieš ii lokte dan prinsihpa ahte duođas deattuhit sámi geavaheami. Riddoguolástanearri lea sierraortnet. Sámi geavaheami duohta deattuheapmi lea vuoigatvuohta. Jus sámediggeráđđi ii insistere dán erohusa, de hedjonit mearrasámi beroštumit ja vuoigatvuođat dakko gokko livčče galgan leat nannosepmosat: stáhtain deaivvadettiin.

Mii vuordit ahte sámediggeráđđi boahttevaš konsultašuvnnain bidjá čielga gáibádusaid ja raportere dievasčoahkkimii čuovvovaš čuoggáin:

- ahte stáhta dokumentere *movt* sámi geavaheapmi lea deattuhuvvon guhtege muddemis
- ahte sierraortnegat eai dohkkehuvvo rievttálaš deattuhangeatnegasvuođa sadjái
- ahte ovddida mearrasámi ássama ja kulturvuodu váikkuhusaid ovdalgo loguid digaštallá

Evttohus 8 - Áirras Berit Marie P. E. Eira (JL/FL)

Njuolggadusat ohcanvuđot doarjjaortnegis “Lassiealáhus boazoealáhussii”

Dán ohcanvuđot doarjjaortnegis lea gáibádus ahte ohccis galgá siidaoassi dehe boazoeaiggát geas lea **váldosisaboahu ealáhusas**.

Bivdit ahte ráđđi geahčada dán njuolggadusa ja veardida sihkkut sáni “váldoealáhus”.

Ákkastallan

Mánočalbmi joavkkus leat mii deattuhan ahte boazoealáhus lea bearašealáhus.

Olu boazoeaiggádiin ii leat boazoealáhus váldoealáhus muhto barget ja ovddidit ealáhusa eará ládje. Dát ortnet livčče ge juste dakkár masa boazoeaiggádat geain ii leat boazoealáhus váldoealáhussan lea vejolaš ohcat. Muhto sátni “váldoealáhus” hehte dan.

Evttohus 9 - Áirras Katri Kitti (NSR)

Boazodoalu hástalusat lullin Norlánddas

Voengel Njaarke orohagas leat 28 bohcco vuojáhallas jámas golggothmánu 17. beaivvi rájes, E6-geainnus Trofors lulábealde. Ovdalaš jagiid leat vuojáhallas moadde bohcco, muhto dál dat lea lassánan olles **1766 proseanttain**. Orohatjodiheaddji lea gohčodan “varrageaidnun” dan geainnu, muhto Stáhta geaidnodoaimmahat ii leat maidege konkrehtalaččat evttohan. Geaidnodoaimmahat ja Svevia baicce sivahallet nubbi nuppi.

Go bohccot vuojáhallet, de dat čuohcá sihke boazodollui ja johtolatsihkarvuhtii. Boazodoalli manaha dietnasa, muhto dás han lea maid sáhká kultuvrras, árbevierus ja ovddasvástádusdovddus. Go bohccot vuojáhallet, de dat čuohcá maid psyhkalaččat.

Orohat lea evttohan gaskaboddasaččat vuolidit leahtu, ihkku lágidity ráidovuodjima, váruhusgalbbaid cegget main leat šleadgačuovggat, galbbaid cegget ja vel buoridit buhtadusortnegiid.

Vaikko leat čielga dárbbut ja vaikko leat konkrehta evttohusat, de geaidnodoaimmahat ii leat gávdnan makkárga čovdosiid. Dál galggašii vajot ja dakkaviđe doaimmaid bidjat johtui ja dakko bokte seastit sihke ealliid ja johtolaga. Joavku bivdá Sámediggeráđi bargagoahtit geaidnodoaimmahagain ovtta oázžun dihte johtui doaimmaid mat unnidit bohccojápmimiid ja bissehit gillámušaid geaidnoguorain lullin Nordlánddas.

Evttohus 10 - Áirras Aslak Heika Hætta Bjørn (NSR)
Suodjal Finnmárkku vuonaid riddoguolásteami

Dán čavčča leat stuora mearraguolástanfatnasat beassan bivdit vuotnalinjjá siskkobealde Davvi-Romssas ja Nuorta-Finnmárkkus. Go stuora fatnasat bivdet snoranuhtiiguin vuonain, de dat sakka čuohcá vuotnaássiid eallimiidda ja mearrasámi riddobivdui.

Sámediggi bivdá sámediggeráđi bargat dan ala ahte vuotnaguolástanlávdegoddi oázžu vejolašvuoda ollašuttit mandáhtas dainna lágiin ahte árvvoštallat makkár dispensašuvnnat vuotnalinnjás leat ulbmillaččat, ja viidáseappot bargat dan ala ahte gildosat vuotnabivddus nuhtain, snoranuhtiin ja eará aktiiva bivdosiin vuotnalinnjás duodai čuvvojuvvojit.

Ášši meannudeapmi álggahuvvui 02.12.25 dii. 15:30.

Dievasčoahkkinjođihangotti árvalus:

Ođđa áššit 1 – 10 sáddejuvvo Sámediggeráđđái giedahallamii.

Jienasteapmi

- Evttohus dohkkehuvvo ovttaijenalaččat.

Beavdegirjelasáhusat

Dán áššis ii ovddiduvvon beavdegirjelasáhus.

Sáhkavuorolistu ja replihkat

	Sáhkavuorru	Replihkka
1	Per Mathis Oskal	Heidi Persdatter Haaker
2	Lasse-Håvard Lyngmo	Arild Pettersen Inga
		Per Mathis Oskal
3	Øyvind Lindbäck	Arild Pettersen Inga
4	Vibeke Larsen	Maren Benedicte Nystad Storslett
		Per Mathis Oskal
		Andreas Vangseng Becken
	Vibeke Larsen	
5	Sandra Márjá West	

6	Heidi Persdatter Haaker	Arild Pettersen Inga
	Heidi Persdatter Haaker	
7	Knut Einar Kristiansen	
8	Berit Marie P. E. Eira	
9	Katri Kittl	
10	Aslak Heika Hætta Bjørn	Gry Hege J. Warth
		Knut Einar Kristiansen
	Aslak Heika Hætta Bjørn	

DC - mearrádus:

Odda áššit 1 – 10 sáddejuvvo Sámediggeráddái giedahallamii.

Ášši meannudeapmi loahpahuuvui 02.12.25 dii. 16:12